

Het prijskaartje van het proces

Iedereen in Nederland heeft recht op een eerlijk proces. Het recht daarop is (onder meer) gewaarborgd door een internationaal verdrag: het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden – kortweg (EVRM) – en als zodanig gaat dat recht zelfs boven de Grondwet.

Een eerlijk proces vereist bijvoorbeeld dat een ieder toegang heeft tot de rechter en dat hij de kern van de zaak ter volledige toetsing aan de rechter kan voorleggen. De toegang tot de rechter kan ten onrechte worden beperkt als wettelijke bepalingen op een of andere manier er aan in de weg staan, dat de burger de rechter om een oordeel kan vragen omtrent hetgeen voor hem van belang is. Het aardige is dan dat de rechter de wet aan de internationale verdragsbepalingen moet toetsen en de betreffende wettelijke bepaling buiten toepassing moet laten indien deze strijd oplevert met het door de verdragsbepaling beschermde recht op een eerlijk proces.

De toegang tot de rechter kan ook ten onrechte worden beperkt als het wel mogelijk is om de rechter om een oordeel te vragen, maar als de hindernissen die een burger daarbij op zijn weg tegenkomt te hoog zijn om nog van een onbelemmerde toegang tot het recht te kunnen spreken. Dat kan het geval zijn als de kosten van een proces zo hoog zijn, dat het voor een gewone burger niet meer op te brengen is om die kosten te voldoen.

Het is een wettelijke taak van de overheid om ook de minst draagkrachtige burgers in de gelegenheid te stellen te kunnen procederen. Daarom is er een wet die de kosten van dat procederen voor hen vergoedt, zij het met een (van de hoogte van het inkomen afhankelijke) eigen bijdrage van de burger.

De kosten van een proces bestaan deels uit het griffierecht dat door de gerechten van de procederende partijen wordt geheven. Dit griffierecht is dit jaar structureel verhoogd met 15% en daarnaast nog eens geïndexeerd met 6,35%. Een te hoog griffierecht kan de verdragsrechtelijk gegarandeerde toegang tot de rechter in gevaar brengen. Natuurlijk is moeilijk te bepalen wanneer een verhoging van het griffierecht de toegang tot de rechter in gevaar brengt, maar er is wel een grens.

De kosten van een proces bestaan echter grotendeels uit kosten van advocaten. De bijstand van een advocaat is niet voor alle soorten procedures verplicht, maar heel vaak zijn juridische procedures zo ingewikkeld, dat de burger er zonder advocaat niet uit komt. Als geen advocaat verplicht is kunnen natuurlijk ook juristen of juridisch geschoolde medewerkers van rechtsbijstandsverzekeraars, vakbonden, bureaus rechtshulp en dergelijke uitkomst bieden. Maar vaak zijn het toch advocaten die hier hulp moeten bieden.

Over de kosten van advocaten valt veel te zeggen. Zeker is dat de rechtshulp door advocaten door veel burgers als duur wordt ervaren, al was het maar omdat daarbij geld moet worden uitgegeven aan het oplossen van een probleem dat men het liefst niet had gehad. Dat hebben advocaten gemeen met bijvoorbeeld artsen en uitvaartondernemers. Nu voel ik mij niet geroepen om de

kosten van rechtshulp door advocaten of de hoogte van de tarieven van advocaten hier te verdedigen. Op de eerste plaats zit er veel verschil tussen de tarieven van verschillende soorten advocaten en op de tweede plaats wil ik me beperken tot het verantwoorden van mijn eigen tarieven ten opzichte van mijn eigen cliënten. Wel moet het mij van het hart dat de beeldvorming over de tarieven van advocaten vaak wordt bepaald door een klein groepje zogenaamde 'topadvocaten' die vaak werkzaam zijn in het strafrecht of bij grote internationale fusies en overnames, en die hun hoge rekeningen in de ogen van de buitenwereld vergoed krijgen met crimineel verdiend geld of van grote internationale bedrijven die kennelijk geld genoeg hebben. Daartegenover ken ik toch vooral veel advocaten die een goede, of soms zelfs eigenlijk niet eens zo'n goede, hofierham verdienen door gewoon hard – soms heel hard – te werken. Maar goed: feit blijft dat cliënten de rechtshulp door advocaten als duur ervaren, en dat die voor hen ook vaak duur is. Dat procederen een 'kostelijke' zaak is, geldt eigenlijk voor alle soorten cliënten. Voor de weinig draagkrachtige burger aan wie een advocaat wordt 'toegevoegd' op kosten van de Staat, is de eigen bijdrage eigenlijk te hoog om uit het beperkte netto-inkomen te kunnen voldoen. Voor de burger die met zijn inkomen of vermogen net boven de grens zit tot waaraan hij voor de toevoeging van een advocaat op kosten van de Staat in aanmerking komt, moet die advocaat helemaal zelf betalen, hetgeen vaak niet of nauwelijks binnen zijn portemonnee past. Ook voor ondernemers is een procedure vaak een forse financiële aderlating. En hele

grote ondernemers klagen over de hoge tarieven van de hele dure advocaten die zij inschakelen, welke tarieven worden gehanteerd omdat zij heel erg goed zijn (of tenminste geacht worden dat te zijn).

Over de kosten van het procederen bestaan twee wijd verspreide misverstanden, die ik langs deze weg wil helpen bestrijden.

De eerste is dat het weliswaar een aardige gedachte zou zijn dat de advocaat op 'no-cure, no-pay' basis zou werken, maar dat de door de Nederlandse Orde van Advocaten opgestelde gedragsregels dat advocaten vooralsnog verbieden (omdat hun onafhankelijkheid daarmee in het gedrang zou kunnen komen). Op dit

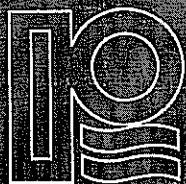
moment wordt een voorzichtig experiment met 'no-cure, no-pay' voorbereid, maar dan alleen voor letselschadezaken en alleen voor cliënten die het anders niet zouden kunnen betalen.

Het tweede misverstand is dat van de proceskostenvergoeding. Wie een procedure verliest wordt weliswaar in de proceskosten van de tegenpartij veroordeeld, maar wat veel mensen niet weten is dat die proceskostenvergoeding niet de werkelijk gemaakte kosten betreft, maar slechts een heel beperkt deel daarvan, berekend aan de hand van een puntensysteem. Dat betekent dat de partij die een procedure wint het grootste deel van de proceskosten toch nog zelf betaalt en dat de verliezende par-

tij slechts een beperkt bedrag aan de wederpartij hoeft te betalen. Deze maatregelen worden door de regering verantwoord vanuit de gedachte dat van die maatregelen enige remmende werking uit moet gaan, om te voorkomen dat de rechtelijke macht (die immers door de regering moet worden bekostigd) overbelast raakt. Als u het daar niet mee eens bent, moet u met een spandoek op het Malieveld gaan staan. Misschien kom ik dan wel naast u staan, maar uw advocaat kan er in elk geval niets aan doen.

Tilburg, 16 maart 2004

mr. J.P.M. van Zijl,
advocaat te Tilburg.

R I J N L A N D S E hypotheekbank b.v.

**Wij financieren onroerend goed
in de breedste zin van het woord**

Voor informatie bel:

030 - 289 34 34

of kijk op:

www.rijnlandse.nl

voor de mogelijkheden

- bestaande appartementen
- bestaande woonhuizen
- beleggingspanden
- woon-werkpanden
- bedrijfspanden

